Doktornak született

az AMEGA beszélgetőpartnere: Dr. Ostoros Gyula

tüdőgyógyász-onkológus

Néhány éve még mint a Magyar Tüdőgyógyász Társaság elnökét kértem fel *Ostoros Gyulá*t interjúra, de ez a beszélgetés végül nem valósult meg. Nemrég értesültem arról, hogy egy verseskötete jelent meg, és ez ismét felkeltette az érdeklődésemet. Újra próbálkoztam, és ezúttal sikerrel jártam.

Mi a versesköteted címe?
Csengettyűszó – „Létem elfut velem" – Születés, öregedés, elmúlás. A Szülőföld Könyvkiadó adta ki 2023-ban.

Honnan ez a csengettyűszó?
Amikor 60 éves lettem, úgy gondoltam, hogy ez egy új korszakot nyit az életemben. Azóta eltelt 10 év, s mindezt ma is így gondolom. Mesélték valakiről, hogy amikor a 90. születésnapját ünnepelték és teljes szellemi frissességben volt, felsóhajtott: „De jó lenne még egyszer 70 évesnek lenni!" Amikor az ember kerek évfordulóhoz érkezik, akkor számot vet a múlttal, hiszen a jövő kérdőjelekben jelenik meg. 60 évesen írtam egy verset a születésnapomra és ezt több más vers is követte.

Emlékszel minden versedre?
Egyikre sem. Nem vagyok egy Petőfi, aki állítólag minden versét tudta és szavalta. Nekem nem olyan jó a reproduktív memóriám.

Idéznék egy versedből, melynek címe:
Nem tudom.
Ki verset ír, kit s miért érdekel ma már,
értékek, s érzelmek sodrása más értelmezést kíván.
Ülhetsz, s bámulhatod a Duna sodródzó hullámát,
nézheted a dinnyehéj ringó mozgását. (…)
Ülsz magadban a számítógép előtt,
szorongva tárulsz ki a világ gondjai előtt.

Ilyen pesszimista vagy az emberek versolvasó igényével kapcsolatban?

Schumann: Esz-dúr Zongoraötös – II. tétel

Nem tudom, hogy a mai Magyarországon hányan forgatnak verseskötéteket a maguk örömére. Szkeptikus vagyok, és én lennék a legboldogabb, ha tévednék. Úgy hiszem, hogy a vers – legyen klasszikus vagy kortárs mű – csak igen szűk kört ér el, s jelent nekik élményt. Az én verseim ráadásul abszolút konzervatívak. Nem tanultam verset írni. Nem úgy vagyok, mint például egy kolléganőm, aki megírt egy szuper regényt, de előtte hosszasan járt különböző tanfolyamokra és mentorai is voltak. Nálam a versírás spontán, és messze vagyok a profizmustól, nem is törekszem rá.

A verseidet olvasva az azért kitűnik, hogy számodra az egyik meghatározó költő József Attila: több helyen van rá utalás direkt vagy indirekt módon.
Több életrajzi regényt is olvastam József Attiláról, a nehéz sorsú zseniről. Érdekes, hogy vannak, akik rövid életük során is tudnak korszakalkotók, bölcsek, tapasztaltak, iránymutatók lenni. Ilyenek ritkán születnek, illetőleg valószínűleg sokan el is kallódnak. Ennek ellenére számomra Petőfi Sándor jelenti az örök, maradandó példaképet hazafiságával, elkötelezettségével, bátorságával, tiszta érzéseivel mind a köz-, mind pedig a magánszférában. Az ő versei is örökértékűek, abszolút példamutatóak, melyet semmiféle „modernség" nem ír felül.

Az Eltűnök talán című versedben is feltűnik József Attila, a vers vége viszont: „Szépség, vidámság, öröm / bizony már csak távolból köszön". Ha elérünk egy magasabb életkort, feltétlenül pesszimistának, bezárkózottnak kell lennünk?
Nem! Ez egy pillanatnyi életérzésem volt.
Az idő kerekét nem lehet visszafordítani! Ezek a gondolatok az ember fejében elő-elő jönnek…

Írsz néhány verset a zenei élményeidről, de a zene sem töri át azt a borúlátást, szomorúságot, ami a verseidben megjelenik.
Valószínűleg a Reménytelenség című versemre gondolsz. Azt gondolom, hogy ha valaki meghallgatja Schumann Esz-dúr Zongoraötösének a II. tételét, megnézi a vers melletti grafikai illusztrációt és elolvassa a verset, akkor egy komplex érzésvilágba nyer betekintést. A könyvben megjelenő grafika azt fejezi ki, amiről a vers szól. Ez a világ egyik legszebb zenéje. A brácsaszólamot játszhattam a vonósnégyesünkben, és ebben a műben van egy gyönyörű brácsaszóló. Különös élmény volt játszani. Ez a zene nem az örömről szól, hanem sokak szerint egyfajta gyászinduló. Lebilincselő a szépsége.

A verseidhez készített grafikák között számos fantasztikusan érdekes művészi munka van. Ki az alkotó?
A művészi illusztrációkat *Bodrogi Éva* készítette. Ő rendkívül tehetséges művész és a grafikákon kívül kerámiákkal is foglalkozik.

A verseidről kevesen tudnak, de az széles körben ismert, hogy tagja voltál a Semmelweis Vonósnégyesnek.
A Semmelweis Vonósnégyes 30. évfordulójára készült az Orvosnégyes című film, melyet többször bemutatott a Duna TV, és a YouTube-on ma is elérhető. A Semmelweis Vonósnégyes sajnos már nem létezik, mert nincs közöttünk *Kelemen László*, a primariusunk. Nekem is volt egy biciklibalesetem, amelynek következtében a bal kezem már nem úgy működik, ahogy kellene. 36 évig muzsikáltunk együtt, évente 6-8 koncertünk volt. Sok helyre eljutottunk, játszottunk a Zeneakadémián, Salzburgban, Rómában, Grazban, Berlinben és az ország számos helyén. Kiemelkedő művészekkel muzsikálhattunk együtt, ami óriási dolog volt és nagy élményt adott. A Vonósnégyes mellett a Mátyás templom zenekarában is évekig játszottam. Ez azért volt különleges, mert a szentmise szerves részévé vált az élő zene.

Neked honnan jött a zene szeretete? Úgy tudom, a Rákóczi Gimnáziumban, ahol érettségiztél, nem volt zenei tagozat.

Orvos édesapám a '30-as, '40-es években játszott az orvosi egyetem zenekarában, ahol később én is 20 évet töltöttem el, akkor még hegedültem. Furcsa ember volt az apám. 60 éves korában kezdett el brácsázást tanulni és ő is kamarázgatott. Én is ezt az utat jártam be, azzal a különbséggel, hogy hétéves koromban kezdtem el hegedülni és csak az egyetem elvégzése után tértem át a brácsára, amit hat éven át tanultam. Amikor a Semmelweis Vonósnégyes megalakult, úgy gondolták, hogy hasznos tag lehetek. Négy praktizáló orvos rendszeresen próbált, koncerteket adott és ezekre egyre lelkesebb – ki merem mondani – törzsközönség járt. Az Óbudai Társaskörben, a Bartók Emlékházban, a fóti műemléktemplomban rendszeres vendégek voltunk.

A négy ember között nemcsak szoros zenei, hanem emberi kapcsolat is feltételezhető.
Erről már sokat beszéltünk. *Kelemen László*, az elsőhegedűsünk háziorvos, belgyógyász-angiológus szakorvos volt. *Asbóth Richárd*, a csellistánk belgyógyász-kardiológusként, *Székely György*, aki a csapat motorja volt, belgyógyász-gasztroenterológusként dolgozott, én pedig tüdőgyógyász-klinikai onkológusként játszottam a vonósnégyesben.

Aki hétéves korában már hegedül, annak feltehetően determinált a jövője a zene irányába. Te viszont az orvosegyetemre jelentkeztél. Miért?
Szó sem volt arról, hogy zenész leszek. Budakeszin zeneiskolába jártam, de soha nem gondoltam zenei pályára. Az érettségi előtt *Kamondi László* osztályfőnök úr ült a padon és arról beszélt, ki hova jelentkezik továbbtanulásra. Azt mondta, *Ostoros Gyulá*nak nem kérdés, hová kell mennie. Kiderült ugyanis, hogy annak idején a kisasszony, aki a születési anyakönyvemet állította ki, véletlenül azt írta be egynapos koromban, hogy „dr. Ostoros Gyula", így nem volt mese, doktor Ostoros Gyulává kellett válnom. Egyébként az egész családunk az egészségügyben dolgozott. A nővérem fogászati asszisztens, az édesanyám védőnő volt, az elsők között kapott védőnői diplomát. Édesapám pedig a Haynal Klinikán volt vezető tanársegéd, majd a Testnevelési Főiskolán megalapította az egészségtan tanszéket. Amikor visszajött a fogságból, 20 éven át Budakeszin volt körzeti orvos. Ez a háttér meghatározta pályafutásomat.

Hogyan lettél tüdőgyógyász?
Erre semmi patetikusat nem tudok mondani. Amikor végeztem, nem volt könnyű elhelyezkedni, nekem viszont szerencsém volt. Ma is Budakeszin lakom, a jelenlegi munkahelyemtől, a Korányitól légvonalban 300 méterrre. Pályámat a MÁV Tüdőgyógyintézetben kezdtem, amit a tbc-s betegek ellátására építtettek 1956-ban. Az intézmény a lakásunktól 1500 méterre van. Az egész életemet úgy dolgozhattam le, hogy a munkahelyem és a lakásom mindig szoros közelségben volt. Kezdetben biciklivel, majd kismotorral járhattam dolgozni. Belenőttem, beleszerettem a tüdőgyógyászatba.

Részese lehettél a modern tüdőgyógyászat kialakulásának.
Ez rendkívül izgalmas dolog volt. A '70-es évekre a tuberkulózis mint fontos népegészségügyi probléma, ha nem is megszűnt – hiszen ezt a betegséget soha nem szabad lebecsülni –, de az előfordulása jelentősen lecsökkent, így a korábbi ftiziológia fokozatosan alakult át a tüdő komplex diagnosztikájába és gyógyításába. Ebbe beletartoznak többek között az aspecifikus tüdőbetegségek, mint az asztma és a COPD, a gyulladások és nem utolsósorban a tüdő tumorok.

A nevedet sokan a tüdőrákkal hozzák összefüggésbe. Ezzel kapcsolatban váltál ismertté és Magyarországon az egyik vezető alakja vagy a tüdőtumorok kezelésének. Pályád elején ez a terület még nem hozott sok sikert a gyógyító számára. Mára azonban jelentősen megváltozott a helyzet.

Elképesztő a változás. Januárban tartottam a tüdőgyógyászoknak egy előadást, amelyet *Martin Luther King* híres mondatával – „I have a dream", van egy álmom – indítottam, amit több százezer ember előtt mondott New York-ban. Az előadásom végére kiderült, hogy nekem is volt egy álmom, ami teljesülni látszik. Amikor a tbc-s betegeket kezelni kezdték, a pihenés, a jó levegő, a helyes táplálkozás jelentette a terápiát, hiszen komoly gyógyszerek még nem voltak. Ha a szervezet immunrendszere erős volt, legyőzte a betegséget, a beteg meggyógyult, ha nem, akkor meghalt. *Waksman* felfedezése alapvető változást hozott. A betegek akár nagyon fiatalon is kerülhettek olyan stádiumba, amely a betegség disszeminálódását jelentette. Magas lázuk volt, oxigént kaptak, ők gyakorlatilag halálra voltak ítélve. Úgy néztek ki, mint manapság a végstádiumú tüdőrákos betegek. Az Egyesült Államokból ajándékként megkaptuk a streptomycint, ami csodát tett. Eltelt néhány hét és ha reziduumokkal is, de ezek a fiatal felnőttek meggyógyultak. Az volt az álmom, hogy még az én szakmai pályafutásom során a tüdőtumoros betegek is gyógyíthatóvá válnak.

Ez az álom megvalósulni látszik!

Az említett előadásomban felsoroltam azokat a fantasztikus módszereket, amelyek a hagyományos kezelések (műtét, sugárkezelés és kemoterápia) mellett most már segítik a gyógyítást. A célzott kezelésekkel és az új eljárásokkal, itt az immunterápiára gondolok, teljesen új szakaszba érkezett a tüdőrák gyógyítása. Az utóbbi években 2-3 havonta jön ki egy-egy új gyógyszer, egy-egy új terápiás modalitás, ezért ha valaki nem próbál lépést tartani, akkor pillanatokon belül lemarad. Ez persze nemcsak a tüdőrákra érvényes, de 5-10 évvel ezelőtt a tüdőrák kezelésének a lehetősége az utolsó sorban kullogott. Rengeteg tüdőrákos beteg van a világban és Magyarországon is. Most úgy néz ki, hogy a megfelelően alkalmazott, célzott, személyre szabott kezelésekkel az eddig hónapokban mért túlélés már években mérhető, sőt van olyan daganattípus, amelynél akár 5-10 éves túlélésre is számíthatunk, még akkor is, ha áttétes stádiumban fedezik azt fel. Másképpen kell hozzáállni a tüdőrákhoz, mert ha valakinél tüdődaganatot diagnosztizálnak – pláne, ha áttétes is –, az nem tekinthető stigmának, hiszen a megfelelő kezeléssel hosszútávú túlélést ígérhetünk a betegnek, jó életminőséggel.

Magyarországon szinte minden graduális és posztgraduális tüdőgyógyászati programban te tartod az onkológiai előadást. Jelentős szereped van az oktatásban.

A graduális képzésben nem veszek részt, mert a Korányi nem egyetemi intézmény. Posztgraduális továbbképzéseken adok elő, de nemcsak én, mert természetes, hogy jönnek a fiatalok.

Nem volt olyan vágyad, hogy professzornak tituláljanak?

Mit jelent az, hogy „professzor"? Az angolszász területeken bizonyos idő után tulajdonképpen bárki lehet professzor. 10 éve megszereztem a PhD fokozatot, majd habilitáltam, ezzel akár már professzor is lehetnék. Talán címzetes egyetemi magántanár is lehetek, de igazából nem vonzanak a címek, a státuszok. Az volt mindig a hitvallásom, hogy engem az emberségemért, az emberi kapcsolataimért, a tudásomért és ne a titulusaimért tiszteljenek.

Volt-e a pályafutásod során olyan ember, akit a tanítómesterednek, példaképednek tartottál?

A tanítómesteremnek *Eckhardt Sándor* professzort tartottam. Hozzá jártam tanulni az onkológia hajnalán. Szerény, egyszerű ember benyomását keltette, mégis nagy tisztelet övezte. Nemzetközileg elismert szaktekintély volt, amire abban az időben nem nagyon volt példa Magyarországon. A hangját sohasem emelte fel, csendes volt. Olvasottsága, kulturáltsága, rendkívüli felkészültsége alapján igazi vezető volt. Nekem ő a példaképem.

Liszt: Koronázási Mise Glória tétel

Az egész tüdőgyógyász társadalom egyértelműen elismer. Megkaptad-e azt az elismerést a szakmán túl, amire joggal számíthatsz?
Kaptam annak idején Batthyány-Strattmann díjat, Korányi-gyűrűt, voltam a szakmai kollégium titkára, a Magyar Tüdőgyógyász Társaság elnöke, a tüdőtumorok világkonferenciáján kétszer is benne voltam a szervezőbizottságban, illetve meghívott előadóként is szerepeltem. Soha nem vágytam különösen magas elismerésre.

Pályádra tekintve téged egy sikeres, boldog embernek lehet tartani, annak ellenére, hogy a verseidből egy szomorú és nem feltétlenül optimista ember képe tűnik fel.
Azt gondolom, hogy az ember számára, de számomra biztosan, mindennél fontosabb a család és az egészség. Három fiam van és öt unokám. Remélem, megtalálják a számításukat az életben. Legyenek egészségesek és boldogok a szeretteikkel együtt. Legyen tartalmas életük. Azt szokták mondani, hogy a feleség határozza meg egy férfinak az életét. Én a feleségemnél jobbat nem találhattam volna. Ez nem kérdés. Ő az, aki segített abban, hogy tehessem a dolgom, muzsikálhassak, próbákra járhassak, külföldi kongresszusokon vehessek részt, miközben a három lurkó otthon rosszalkodott. 8-9 éven keresztül otthon volt, de amikor a gyerekek felnőttek, ő is felelősségteljes munkát vállalt. Budakeszin, a Széchenyi István Általános Iskolában dolgozik – ez Magyarország egyik legszebb iskolája és 1000 gyereket tanítanak –, ő az igazgató. Számomra ez nagy öröm, büszke vagyok rá.

A zenélés a baleseted miatt nem jelenthet már igazi perspektívát. A versírás folytatódik majd?
Két számomra fontos dolgot szeretnék megemlíteni. Az egyik a katarzis, a másik az ihlet. Liszt Koronázási Miséjének Glória tételében van egy rész, amikor az embernek borsódzik a háta és egészen különleges érzései támadnak. Nehéz megfogalmazni, de talán ez a katarzis. Vannak az embernek ihletett pillanatai is. Ezeket a versektől kaptam. Emlékszem, egyszer bementem a Balatonba úszni és a vízen feküdve felrémlett egy vers. Gyorsan kiúsztam és kértem egy papírszalvétát. Így született a Víz felett című versem. Nem egyszer történt velem hasonló. Hónapokig semmi, és akkor jön valami, amit talán ihletnek lehet nevezni. Ez a két dolog nagyon fontos számomra. Hogy fogok-e még verset írni, nem tudom. Ha lesznek még ilyen pillanataim, akkor elképzelhető. ■

Dr. Osvai László